

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การส่งออกข้าวของไทยเป็นสิ่งที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยได้เป็นจำนวนมหาศาลและเมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกข้าวของไทยไปยังภูมิภาคต่างๆในโลกพบว่า การส่งออกข้าวไทยไปยังภูมิภาคแอฟริกามีมูลค่าที่สูงที่สุดในรอบ 3 ปีหลังนี้ และด้วยจากการที่โลกได้ประสบกับวิกฤตทางเศรษฐกิจทำให้ประเทศคู่ค้าหลายประเทศได้รับผลกระทบ แต่ในตลาดแอฟริกาที่ถือว่าเป็นตลาดใหม่ของไทยยังคงมีมูลค่าการนำเข้าข้าวจากไทยสูงอย่างต่อเนื่อง แอฟริกาจึงเป็นตลาดข้าวของไทยที่น่าจับตามองเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาค่า RCA ในการส่งออกข้าวของไทยและประเทศคู่แข่ง ถึงแม้ว่าไทยจะมีมูลค่าการส่งออกข้าวสูงเป็นอันดับหนึ่งแต่เมื่อศึกษาการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ พบว่าประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวไปยังภูมิภาคแอฟริกาสูงสุด ไทยและปากีสถาน มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ จากการพิจารณาค่าส่วนแบ่งตลาด พบว่า ไทยยังคงครองตลาดเป็นอันดับหนึ่งในการส่งออกข้าวไปยังภูมิภาคแอฟริกา ตามมาด้วย อินเดีย และเวียดนาม และเมื่อศึกษาค่า RCA และ ส่วนแบ่งตลาดร่วมกันพบว่า ประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการแข่งขันมาก และมีแนวโน้มที่จะครองตลาดได้มากขึ้นเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ส่วนประเทศคู่แข่งสำคัญ อย่างเวียดนามนั้นมีแนวโน้มที่จะครองตลาดได้มากขึ้นแต่ปัจจุบันยังครองตลาดได้ไม่มากนักเมื่อเทียบกับไทย

การศึกษาพลวัตการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพื่อดูแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกข้าวไปยังภูมิภาคแอฟริกา โดยรวมถึงถึงแม้ว่าไทยจะสามารถครองตลาดเป็นอันดับหนึ่งและมีแนวโน้มที่จะครองตลาดได้มากขึ้นนั้น แต่กลับมีการเจริญเติบโตการส่งออก

ขยายตัวต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของการนำเข้าข้าวของภูมิภาคแอฟริกา ในขณะที่ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกน้อยอย่าง บราซิลและอูรุกวัยกลับมีการขยายตัวของการเจริญเติบโตการส่งออกมากกว่าการขยายตัวการนำเข้าของแอฟริกา นอกจากนี้ประเทศปากีสถานถือเป็นประเทศที่ ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากมีค่า RCA ที่สูงใกล้เคียงกับไทย และยังส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างดีใกล้เคียงกับเวียดนามอีกทั้ง ปากีสถานมีอัตราการขยายตัวของการเจริญเติบโตการส่งออกข้าวอย่างต่อเนื่อง และมากกว่าการขยายตัวการนำเข้าข้าวของตลาดแอฟริกา ส่วนประเทศอื่นอย่างอินเดีย จีน เวียดนาม สหรัฐอเมริกา นั้นมีอัตราการขยายตัวของการเจริญเติบโตการส่งออกข้าวลดลง

การศึกษาที่มาของอัตราการเติบโตของการนำเข้าจากแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ประเทศไทยโดยรวมการส่งออกข้าวไปยังภูมิภาคแอฟริกามีการขยายตัว แต่มีบางช่วงคือปี 2547-2549 มีการขยายตัวลดลงอันเนื่องมาจากมีความสามารถในการแข่งขันลดลง และการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค เช่นเดียวกับเวียดนามซึ่งมีการขยายตัวลดลงในช่วงที่ใกล้เคียงกันและเกิดจากปัจจัยเดียวกัน ส่วนสหรัฐอเมริกา อูรุกวัย จีน และปากีสถานมีการขยายตัวในปี 2548-2549 มาจากปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งบราซิลยังมีการขยายตัวของส่งออกข้าวในปี 2547-2548 สูงมากโดยมีปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขันเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้การขยายตัวของส่งออกข้าวไทยไปแอฟริกามีการขยายตัวลดลงในปีดังกล่าว

ดังนั้นจากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวไปแอฟริกาค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าจะมีคู่แข่งที่มีความสามารถใกล้เคียงอย่าง เวียดนาม และ อินเดีย นอกจากนั้นยังมีประเทศที่น่าจับตามองอย่าง ปากีสถาน เนื่องจากการศึกษาข้างต้นปากีสถานมีแนวโน้มที่ค่อนข้างดีและอาจขยายการส่งออกได้มากขึ้นในอนาคต อีกทั้งปากีสถานยังได้เปรียบในเรื่องของภูมิศาสตร์ซึ่งมีระยะทางในการขนส่งที่ใกล้กว่า อาจส่งผลให้ราคาข้าวของปากีสถานถูกกว่าจึงดึงดูดประเทศผู้ซื้อที่มีกำลังซื้อไม่สูงนักอย่างแอฟริกาได้ ประเทศไทยจึงควรให้การสนับสนุนการพัฒนาตั้งแต่ พันธุ์ข้าว การเพาะปลูก และการส่งออก รวมถึงกำหนดมาตรการที่จะช่วยสนับสนุนการส่งออก เพื่อข้าวไทยจะสามารถครองตลาดแอฟริกาเป็นอันดับหนึ่งต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเทศคู่แข่งการส่งออกข้าวที่สำคัญของไทยคือประเทศเวียดนาม ซึ่งมีการส่งออกที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งราคาข้าวของเวียดนามมีราคาต่ำกว่าไทยมาก และจากการศึกษาการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวมากกว่าประเทศไทย ส่วนอีกประเทศหนึ่งที่น่าจับตามองเป็นอย่างมากคือ ปากีสถาน เนื่องจากปากีสถานมีการขยายตัวของการส่งออกข้าวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งผลการศึกษการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ส่วนแบ่งตลาด และพลวัตการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ นั้นยังแสดงผลค่อนข้างดี โดยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าว มีส่วนแบ่งตลาดที่ค่อนข้างมาก และมีการขยายตัวของการเจริญเติบโตการส่งออกข้าวมากกว่าการขยายตัวของการเจริญเติบโตการนำเข้าข้าวของแอฟริกา นอกจากนี้เมื่อได้ศึกษาเพิ่มเติมพบว่าปากีสถานมีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งมีระยะทางในการขนส่งข้าวที่ใกล้กว่าประเทศไทยทำให้มีต้นทุนในการขนส่งต่ำกว่า ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นผลให้ราคาข้าวของปากีสถานมีราคาถูกกว่า ซึ่งสามารถเจาะตลาดในภูมิภาคแอฟริกาได้มากกว่า เนื่องจากประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคแอฟริกาเป็นประเทศยากจน ดังนั้นเราจึงควรให้ความสำคัญกับประเทศคู่แข่งทั้งสองประเทศนี้มากขึ้นและหาทางพัฒนาร่วมกับส่งเสริมเพื่อไม่ให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคแอฟริกาซึ่งเป็นตลาดใหม่ในการส่งออกข้าวที่สำคัญของไทยเลือกที่จะนำเข้าข้าวจากเวียดนามและปากีสถานก่อนที่จะพิจารณาประเทศไทย นอกจากนี้ ประเทศเวียดนามเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนอาจมีการทำข้อตกลงในเรื่องของการส่งออกข้าวที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยได้สำหรับปากีสถาน ปัจจุบันยังมีมูลค่าการส่งออกที่น้อยกว่าประเทศไทยอยู่มาก แต่ผลการศึกษแสดงให้เห็นว่าในอนาคตปากีสถานอาจเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของไทย ดังนั้นควรมีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านราคาและคุณภาพ ตลอดจนนโยบายที่จะสามารถสนับสนุนตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการส่งออกข้าวของไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) การใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) มีข้อจำกัด คือเป็นดัชนีที่แสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบตามความเชี่ยวชาญที่อาศัยเฉพาะข้อมูลการนำเข้า จึงไม่ได้เชื่อมโยงให้ทราบถึงระบบหรือกระบวนการผลิตของสินค้านั้นได้ หากมีกรณีศึกษากันทางการค้า

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏไม่สามารถแสดงถึงผลการศึกษานั้นออกมาได้ ดังนั้นจึงควรศึกษาในเรื่องของอุปสรรคทางการค้าประกอบด้วย

2) ในการศึกษาการส่งออกข้าวไปยังภูมิภาคแอฟริกาที่มีการแบ่งพิกัดศุลกากรในระดับ 4 digit ซึ่งไม่ได้แยกประเภทโดยละเอียดว่าเป็นพันธุ์อะไร ชนิดใด เนื่องจากหากจะแยกเป็นพันธุ์ข้าวเช่น ข้าวหอมมะลิไทยจะต้องใช้พิกัดศุลกากร 8 digit ซึ่งข้อมูลสถิติที่เป็นของต่างประเทศนั้นหาได้ยากมาก แต่หากเป็นไปได้ในอนาคต ระบบการค้นคว้าข้อมูลมีการพัฒนาทำให้แบ่งชนิดได้ละเอียดมากขึ้นก็ควรศึกษาในระดับ digit ที่สูงกว่านี้เพื่อให้ทราบว่าข้าวไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงระดับไหน และข้าวหอมมะลิไทยยังคงเป็นที่หนึ่งหรือไม่ อย่างไร